

Expunere de motive

Noua „modă” a fugarilor de a părăsi țara înaintea pronunțării hotărârii de condamnare definitivă prin atitudinea sfidătoare la adresa ordinii legale și a organelor judiciare descurajează înfăptuirea justiției și pune în pericol eficiența sistemului judiciar. Aplicarea formală a pedepsei prin hotărâre nu este suficientă, ci statul trebuie să asigure executarea acesteia, prin tragerea la răspundere penală completă a inculpatului.

În prezent, societatea se confruntă cu o „epidemie” de cazuri de condamnați care fug în alte țări pentru a evita executarea pedepsei. Această atitudine de dispreț față de hotărârile judecătorești și rigorile legale duce la scăderea încrederii populației în actul de justiție și în puterea statului de a înfăptui justiția, diminuează respectul față de lege al populației și creează un act injust pentru victimă. Toate acestea ajung, în final, să sporească fenomenul infracțional.

Ministerul Justiției a declarat că în ultimul an au fost extrădați 150 de fugari din Germania și 100 din Italia¹. Un număr atât de ridicat de persoane care părăsesc țara înaintea punerii în executare a hotărârii de condamnare denotă un stat pasiv și inefficient în realizarea justiției. Este nepermis ca statul să tolereze atitudinea sfidătoare a infractorilor. Descurajarea acestor persoane trebuie realizată prin măsuri eficiente și ferme, altminteri întreg procesul justițiar ar fi pus în pericol.

De aceea, este imperios ca statul să ia măsuri pentru a se asigura că tragerea la răspundere penală a făptuitorului este completă, iar faza executării penale este finalizată.

În jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție se arată că: „scopul pedepsei nu poate fi realizat în lipsa executării pedepsei efective, deoarece rațiunea instituirii sale este aceea de a fi efectiv pusă în aplicare”².

Fără îndoială, justiția penală urmărește câteva coordonate:

- **funcția de retribuție (răzbunare):** este necesară restabilirea echității față de victimă, iar aceasta se realizează și prin faptul că inculpatul se află în penitenciar, fiind lipsit de libertate, ca urmare a atingerii aduse persoanei vătămate. Victima nu este complet răsplătită atât timp cât fugarul nu se află în executarea pedepsei; prin măsura propusă se conferă respect față de victima infracțiunii.
- **funcția de reeducare (reabilitare):** este necesară reeducarea inculpatului pentru a preveni comiterea de alte infracțiuni. Atitudinea disprețuitoare față de ordinea legală pe care o au fugarii lipsește de efecte această funcție. Condamnatul penal la pedeapsa închisorii cu executare trebuie să se afle în penitenciar pentru a fi reabilitat de autorități.

¹<https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/justitie/gorghiu-150-de-fugari-au-fost-adusi-din-germania-in-romania-anul-acest-a-nu-i-putem-aresta-pe-toti-cetatenii-romani-de-frica-ca-fug-2603263>; Persoane notorii aleg să fugă se sancțiunile aplicate, așa cum se arată și în presa din România: „Alina Bica, Mario Iorgulescu, Paul de România, Sorin Oprescu, Dragoș Săvulescu sau Cătălin Cherecheș sunt doar câteva nume de pe lista persoanelor condamnate definitiv în România, care au reușit să fugă din țară pentru a scăpa de închisoare. Italia și Grecia sunt țările preferate de fugarii condamnați.”:

<https://financiarintelligence.ro/iccj-sesizeaza-cet-cu-privire-la-legea-fugarilor-se-incalca-dreptul-la-libertate-individuala/>

² Decizia nr. 3762/2006, din 13 iunie 2006, Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Penală.

- **funcția de prevenție (descurajare):** aceasta vizează efectul disuasiv al justiției penale, prin faptul că tragerea la răspundere penală ar trebui să conducă la descurajarea celorlalte persoane de a comite infracțiuni (prevenția generală), dar și a condamnatului (prevenția specială). Această funcție este periclitată atât timp cât condamnatul este fugar; dimpotrivă această situație stimulează un comportament disprețuitor față de organele penale și lege.

Prin urmare, dat fiind pericolul sub care se află întreaga ordine publică, precum și justiția ca urmare a unor fugari ce au comis fapte penale reprobabile, statul trebuie să ia măsuri cât mai urgente și proporționale pentru a nu permite sustragerea de la executare.

Soluția propusă prin această inițiativă legislativă este aceea de a institui o **măsură legală de interdicere a părăsirii țării atunci când instanța de apel rămâne în pronunțare, iar inculpatul așteaptă luarea hotărârii**. Mai mult, aceste persoane trebuie să se afle sub incidența Sistemului informatic de monitorizare electronică, pentru a face măsura interdicției efectivă.

Prezenta propunere de lege îndeplinește toate cerințele constituționale și convenționale în privința respectării restrângerii dreptului la libertate individuală. Astfel, acesta respectă articolul 53 din Constituția României³, care instituie mai multe garanții în vederea instituirii oricărei măsuri de restrângere în exercițiul drepturilor cetățenești fundamentale.

1. Cauzele care pot determina restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți.

Printre cauzele care pot justifica ingerința legiuitorului în drepturile cetățenilor se numără: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

Prezenta măsură de interdicere a părăsirii țării este determinată de necesitatea desfășurării instrucției penale, adică pentru a trage la răspundere penală făptuitorul și a executa hotărârea judecătorească. Conform literaturii de specialitate, *„termenul de instrucție penală ca motivație a restrângerii legislative a exercițiului unor drepturi și libertăți constituționale se referă la procedurile speciale prevăzute în Codul de procedură penală, aplicate persoanelor aflate în curs de urmărire penală sau într-o fază de judecată a unui proces penal. În doctrină, s-a precizat că instrucția penală este o componentă a ordinii de drept și se înfăptuiește, înainte de toate, sub semnul interesului general. Ea semnifică succesiunea faptelor și actelor care articulează procesul penal, în aproape toate fazele acestuia, având deci înțeles mai larg decât cel obișnuit acreditat.”*⁴ Astfel, interdicția propusă este clar întemeiată pe motivul desfășurării instrucției penale.

Totodată, măsura se justifică și prin necesitatea apărării ordinii publice, care *ipso facto* cuprinde și ordinea juridică. Hotărârea judecătorească definitivă aparține ordinii juridice și trebuie

³ Articolul 53 din Constituție are următoarea formulare: „(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. (2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății”.

⁴ C. Ionescu, în C. Ionescu, C. A. Dumitrescu (coord.), *Constituția României, Comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2017, p. 637 și citările *infra*.

executată, iar în lipsa găsirii persoanei condamnate pentru care se dispune executarea închisorii, hotărârea judecătorească rămâne fără efecte, aspect de neacceptat într-un stat de drept.

Prin urmare, fără îndoială, interdicția îndeplinește condiția fundamentării restrângerii exercițiului dreptului atât prin necesitatea desfășurării instrucției penale, cât și prin nevoia apărării ordinii publice.

2. Proporționalitatea măsurii.

A doua condiție constituțională vizează proporționalitatea măsurii. Restrângerea în exercițiul dreptului trebuie să fie necesară într-o societate democratică, proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății. Pentru a îndeplini toate aceste garanții, propunerea de lege este circumstanțiată foarte clar, astfel încât ingerința are aplicabilitate clară, precisă și cât mai puțin intruzivă în ceea ce privește libertatea persoanei. Aceste elemente au fost avute în vedere pentru a face interdicția de părăsire a țării proporțională, astfel că s-au luat în calcul următoarele considerente:

- instituirea interdicției are incidență doar din momentul rămânerii în pronunțare a instanței de apel, deci de la închiderea dezbaterilor și până la pronunțarea hotărârii definitive, astfel că măsura legală poate dura maxim 60 de zile, ce reprezintă termenul maxim, conform art. 391 Cod proc. pen.⁵ pentru deliberarea, redactarea și pronunțarea hotărârii (*in extremis* termenul poate fi prelungit până la 120 de zile);
- interdicția este impusă doar inculpaților condamnați penal în primă instanță la pedeapsa închisorii de minim 3 ani; în acest fel, sunt supuse acestei măsuri doar persoanele care au comis infracțiuni de un pericol social grav, iar raportat la necesitatea apărării ordinii juridice și a desfășurării instrucției penale, măsura devine justificată deoarece neexecutarea hotărârilor judecătorești scade încrederea cetățenilor în justiție și autoritatea statală, aspecte care au consecințe extrem de negative;
- interdicția vizează numai părăsirea limitei teritoriale a României; persoana are deplină libertate de mișcare în toată țara, dar din moment ce există o probabilitate ridicată de a fi condamnat în continuare, presupunere determinată de faptul că inculpatul a fost deja condamnat în primă instanță, este firesc ca organele judiciare să aibă posibilitatea de a desfășura executarea deciziei penale ceea ce implică că persoana în cauză să se afle pe teritoriul României;
- măsura purtării brățării, din cadrul Sistemului informatic de monitorizare electronică va face această interdicție efectivă; această măsură este deja implementată în alte cazuri, precum cel al ordinului de protecție, situație foarte similară cu cea prezentă în acest caz, motiv suplimentar pentru care interdicția este constituțională; totodată, întregul sistem de monitorizare electronică este prevăzut de lege, fiind complementar situațiilor de risc

⁵ Art. 391: Soluționarea cauzei: (1) Deliberarea, redactarea și pronunțarea hotărârii se fac într-un termen de maximum 60 de zile de la închiderea dezbaterilor. (2) La închiderea dezbaterilor, președintele completului informează părțile și persoana vătămată prezente asupra datei și modalității de pronunțare a hotărârii. (3) În cazuri temeinic justificate, dacă deliberarea, redactarea și pronunțarea hotărârii nu pot avea loc în termenul prevăzut la alin. (1), instanța poate amâna succesiv pronunțarea, fiecare amânare neputând depăși 30 de zile. În toate cazurile, deliberarea, redactarea și pronunțarea hotărârii nu pot avea loc mai târziu de 120 de zile de la închiderea dezbaterilor.

reprezentat de probabilitatea persoanelor de a nu respecta o anumită obligație teritorială, el fiind activat doar în momentul în care obligația este încălcată; din acest motiv, măsura propusă nu este intruzivă, ci oferă efectivitate dezideratului executării hotărârii judecătorești;

În final, referirea la condamnarea la pedeapsa de 3 ani închisoare în primă instanță este făcută în scopul armonizării cu dispozițiile articolului 91 și următoarele din Codul penal, prin faptul că, din moment ce prima instanță a apreciat că pedeapsa aplicată trebuie să depășească 3 ani, inculpatului nu i se poate suspenda executarea sub supraveghere. În acest fel, dispoziția legală devine just aplicabilă doar persoanelor care au comis o infracțiune (sau pluralitate de infracțiuni) de o gravitate ridicată, iar instanța de apel va putea menține hotărârea primei instanțe. Prin urmare, fiindcă există o probabilitate ridicată a acestor condamnați în primă instanță de a fi puși în situația de a executa pedeapsa închisorii la rămânerea definitivă a hotărârii, sfera de incidență a textului este circumstanțiată foarte clar și în mod echitabil față de situația infracțională creată.

În final, impactul economico-financiar al inițiativei este pozitiv, fiindcă statul cheltuiește resurse importante pentru a găsi și repatria fugarii, situație ce poate fi evitată prin intrarea în vigoare a prezentei legi.

inițiator: Deputat Murariu Oana - USR,